

Rakovníca
1327 - 2010

Desať rokov od založenia

RAKOVNICKÉ OBEČNÉ NOVINY

Číslo 3

Ročník X

Júl
2010

Všetky náklady spojené s vydávaním a rozširovaním hradí Obec Rakovníca

Tento rok je oslavou života na Zemi

Spojené národy vyhlásili rok 2010 za Medzinárodný rok biodiverzity, s výzvou „Biodiverzita je život - biodiverzita je náš život“.

Tento rok je oslavou života na Zemi a významu biologickej rôznorodosti pre naše životy. Svet je vyzývaný, aby podnikol také kroky v roku 2010, ktoré zachovajú rozmanitosť života na Zemi - biodiverzitu.

Často sme svedkami toho ako horia medze, stráne, priekopy, lúky, pasienky a ovocné sady. Ľudia vypaľujú suchú trávu a pritom si neuvedomujú, ako svojou ľahkovážnosťou ubližujú prírode.

Oheň v zárodku ničí sotva sa prebúdzajúci život. Na popol sa menia rastliny, nižšie i vyššie živočíchy, hniezda vtákov, ba niekedy v plameňoch končí i život človeka, ktorý oheň založil. Táto činnosť sa opakuje na jar, jeseň i v lete. Vypaľovanie a zakladanie ohňov sú najčastejšou príčinou vzniku požiarov v prírode, ktoré majú za následok mnohokrát nevyčísliteľné škody. V okrese Rožňava bolo v roku 2009 likvidovaných 24 požiarov v prírode.

Hlavné príčiny jarných, letných a jesenných požiarov:

- úmyselné vypaľovanie suchej trávy
- pálenie a spaľovanie domového odpadu
- zakladanie ohňov v prírode
- neuhášené ohorky z cigariet
- hry detí so zápalkami

Vplyvom požiarov v prírode dochádza:

- k ničeniu prirodzených stanovišť rastlinných a živočíšnych druhov
- k narušeniu ekologickej rovnováhy v prírode
- k znižovaniu rozmanitosti života na Zemi
- k vzniku rozsiahlych ekonomických škôd

Pohľad na les v ktorom rastú huby

Foto na str.: Dr. Sabo

Čo sa deje pri požiari?

- horením sa vyvíja teplota 100 - 800 °C,
- v plameňoch horí tráva, kríky, stromy, domovy živočíchov, hniezda vtákov s vajčkami, alebo mláďatami
- plamene sa rýchlo šíria a nachádzajú v nich smrť jašterice, hady, ježe a často kráť zajace a srnky
- ničí zárodok života pod povrchom pôdy
- ničí korene plytko koreniacich rastlín
- prirodzenou súčasťou dymu sú škodlivé a zdraviu nebezpečné plyny
- v dyme - udusením nachádza smrť veľké množstvo živočíchov

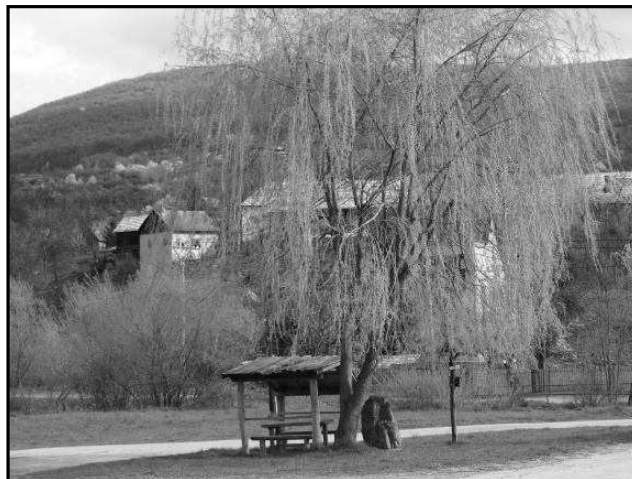
Úmyselným a cieľavedomým vypaľovaním dochádza k porušovaniu zákona č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarmi. Zároveň sa porušuje zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody. Na

základe porušenia týchto zákonov, môžu občania dostať vysoké pokuty.

Dostali sme do daru obývať túto krásnu planétu - je na nás, či tak urobíme v mieri, úcte, láske. Skúsme to po krokoch - toto by mohol byť jeden z nich.

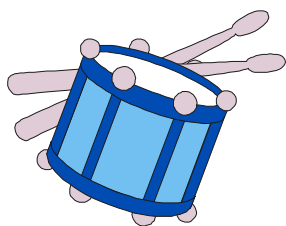
Preto nevypaľujme! Svojou uvedomelosťou, činnosťou prispejme aj my občania Rakovníce k snaženiu OSN v roku 2010.

Podľa: NP SK Brzotín

Dobre padne oddýchnuť si pod strieškou

UDALOSTI, NÁPADY, INFORMÁCIE, MYŠLIENKY, POSTREHY

Návšteva stojí za to

Pre občanov, v miestnej časti Hostinec, bolo znovu otvorené pohostinstvo. Má nového prenajímateľa, názov i zmenený interier. Už na prvý pohľad občanov obce, pociestých, všetkých návštevníkov čaká znovu sprevádzkovaná krčma „U susedov“. Sám názov víta všetkých, ktorí majú chuť dať si dobré značkové pivo, nealkoholické nápoje kolové i exkluzívne. Perfektná káva, rôzne druhy značkových čajov, horúca čokoláda a ďalšie nápoje, pochutiny vám ponúka obsluha. V zimných mesiacoch príjemné teplo krbu dodáva čarovnú atmosféru. Ceny sú prijateľné - temer ľudové. Každého radi privítajú, obslúžia.

Pociťujú otrasy

V miestnej časti Hostinec sa mimoriadne zvýšil počet premávajúcich kamiónov. Nie sú to len samostatné kamióny, ale aj s prívesmi. Ich pohyb po ceste zneprijemňuje občanom Hostinca život. V domoch vnímajú otrasy rôznej intenzity, čo je pre nich vysoko nepríjemné.

Batohy

Žiaci, študenti, mladší i starší radi nosia svoje veci v batohoch. Je to nielen módný trend, ale aj praktická pomôcka. Ako každá vec aj batohy majú pozitíva i negatíva. Venujme pozornosť tej druhej stránke. Veľa z vás cestuje v autobusoch. Nie vždy sú miesta na sedenie pre všetkých. Často sa stojí, najmä ráno a poobede. V takýchto prípadoch sa batoh na chrbte nositeľa stáva nebezpečným pre spolu stojacich i sediacich. Už sa stalo, že došlo k poškodeniu

odevov, tela. Natrhnuté časti odevu nie sú príjemné. Poškriabanie rúk i iných častí tela spôsobia bolesť, poškodenie zdravia. Našou úlohou je predchádzať akýmkoľvek poškodeniam i ných. Riešenie je jednoduché. Zveste si batoh. Dajte si ho vedľa seba. Prípadne uložte do priestoru na to vyčleneného. A je to.

Možno je to pravda

Je veľa múdrych myšlienok. Čo poviete na nasledujúce vety? Je to pravda alebo nie? "Kde je dobrá vôľa, tam je smiech. Kde je zlá vôľa, tam je hriech".

Dve uši

Stretli sa dve známe na ulici pred obchodom. Jedna z nich sa pustila do ohovárania. Viedla pritom nemiestne reči. Na svoju stranu chcela získať aj počúvajúcu. Tá sa z toho šikovne dostala, keď povedala: „Ja mám dve uši. Jedným dnu a druhým von“. Dala tým jasne najavo, že to nemieni ďalej počúvať.

Konárik

Sused bol na prechádzke. Cestou domov našiel konárik a zobral si ho. Strelol ho figliar Mišo a chcel si z neho utiahnuť. Keď ho porúbete, vydrží vám do leta? - podpichol. No, keď sa neporúbe, tak áno! - pohotove odpovedal sused.

Vyčistiť

Honský potok, ktorý preteká cez obec vie byť aj zlý. Po silnejšom daždi má snahu vyliť sa z koryta. Prvou ochranou je vyčistenie koryta, ktoré je zarastené vrbami. Nemôžeme čakať, že to správca urobí. (Zdá sa, že má iné a väčšie starosti). Neváhajme a pomôžme mu vo vlastnom záujme. Tok vody sa potom zrýchli a voda rýchlo odtečie.

Kto opraví

Cesta do mlyna je po jarných záplavách v zlom stave. Voda

urobila dva hlboké výmole. Tie prekážajú autám, ale aj chodcom. Nebezpečná je aj časť ľavého brehu pri ceste. Poď vplyvom poveternostných podmienok sa na mnohých miestach zosunula pôda do potoka. Otázka stojí tak: Kto dá cestu do prijateľného stavu?

Vyčistená

Naša orechová alej nielenže je ošetrená, orezané sú orechy, ale aj vyčistená. Teraz vyzerá elegantne, vzdušne, čisto. Čo to spôsobilo? Popri ceste boli divorastúce kry. Tie až od zeme vyrezali občania vykonávajúci aktívnu činnosť. Dobrá práca.

Pôsobil v zahraničí

Občan našej obce Peter Hencel pôsobil temer pol roka v zahraničí. Miestom jeho pobytu v roku 2009 bol Afganistan. Stal sa tak prvým vojakom z obce, ktorý tam slúžil. Pôsobil v rámci operácie ISAF ako odstrelávač na letisku v Kandahare. Tak ako ostatní slovenskí vojaci sa musel fyzicky vysporiadať s inou klímou. Teplotné rozdiely sa prejavovali najviac pri ochorení dýchacích ciest. Za dobrú prácu v misii mu bolo udelené vyznamenanie.

Získali sme

Obec na základe vypracovaného projektu získala 6.000 € ako príspevok na kapitálové výdavky. Tie budú využité na opatrovateľskú službu (OS).

Na rekonštrukciu

Starosta obce podal žiadosť na Ministerstvo financií SR. Žiadosť súvisí s rekonštrukciou obecného rozhlasu. Obsahuje rozpočet na využitie poskytnutých prostriedkov tak, aby rozhlas slúžil čo najefektívnejšie pre všetkých občanov.

Novelizácia

Poslanci OZ sa na riadnom zasadnutí zoznámili s novelizáciou zákona o obecnom zriadení. Novelizácia vstupuje do platnosti od 01. 04. 2010. V rámci nej sa mení postavenie poslancov, starostu, obecného zastupiteľstva a ďalšie otázky.

Výberové konanie

Poslanci OZ prerokovali ponuky firiem na likvidáciu odpadu a to nielen TKO, ale všetkého odpadu, ktorý je obec povinná zabezpečovať. Ponuky prišli z firiem AVE, FÚRA, BRANTNER. Po zoznámení sa s ich obsahom poslanci rozhodli akceptovať jednu firmu s najlepšou ponukou. Víťazom sa stala firma Brantner. S firmou bola uzavretá zmluva o spolupráci na 5 rokov.

Predložil výsledky kontroly i plán

Hlavný kontrolór obce (HKO) Ján Kováč po svojom schválení urobil už rad kontrol. Má za sebou prvú kontrolu záverečného účtu, kontrolu daní, správnych poplatkov, pokladne, účtovej agendy a kontrolu finančných prostriedkov TJ Baník. Okrem uvedenej činnosti, bude kontrolovať ostatné poskytnuté finančné prostriedky obce ako aj činnosti ktorými ho poverí OZ. Na základe požiadavky OZ vykonal kontrolu používania mobilných telefónov a výsledok predložil OZ. HKO na rokovaní OZ predložil písomný plán činnosti na prvý polrok 2010.

Opekačky

Mesiac apríl využili občania na jarné opekačky. Pekný snečný deň normálne lákal na založenie ohníka a posedenie v rodine, v kruhu známych. Jednoduchého pohodička.

Pokračovanie na strane 4.

PREDSTAVUJEME

Rakovnické nárečie je jedinečné

Nárečie. Čarovné slovo. Predstava každého o ňom je väčšinou podobná, niekedy však možno aj iná. Jedno je ale isté, kto ho pozná, osloví ho svojou jedinečnosťou, krásou a hlbokým zážitkom.

Mgr. Gabriel Rožai

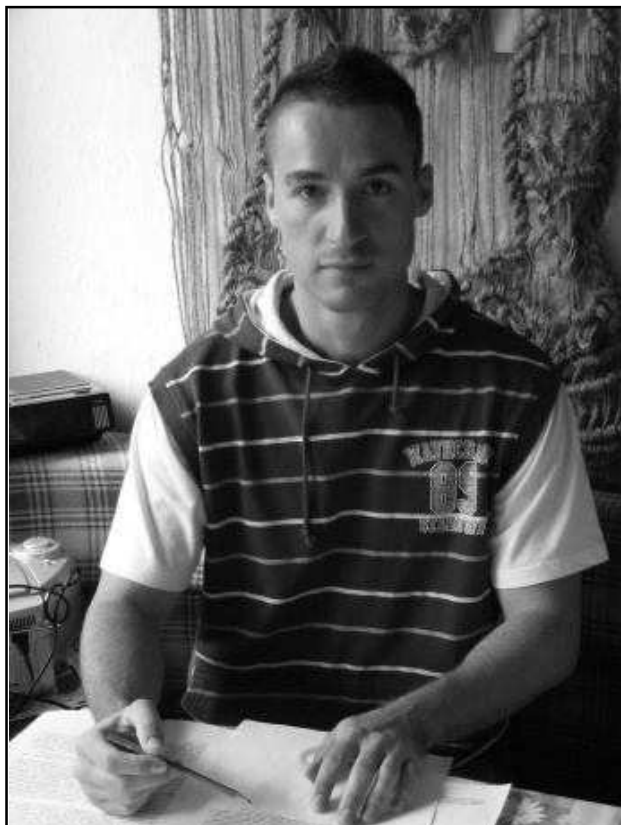
V Rožňave žije mladý muž, ktorého nárečie získalo až do takej miery, že sa mu aktívne venuje. Aktívne, v jeho chápaní, znamená výskum.

Záslužná práca Mgr. Gabriela Rožai spočíva vo vyhľadávaní a následnom spracovaní nárečového materiálu. Sympatický štíhly muž po pracovnom čase neváha a so svojím magnetofónom a kopou zvedavých otázok vyráža do terénu. V obciach vyhľadáva starších občanov, kde je predpoklad, že jazykový nárečový prejav sa zachoval čo najvierohodnejšie. „Mladší občania už nechtiac miešajú nárečové slová so slovami spisovnej slovenčiny,“ podotkol. „Mne ide o zachytenie a zachovanie pôvodného nárečia v oblasti, v ktorej žijem a pracujem.“ Jeho pozornosť je sústredená na Horný Gemer. „Mapujem oblasť severozápadnej časti Slanskej doliny. Ide o obce Rejdová, Hanková, Brdárka, Vyšná Slaná. Momentálne sa venujem nárečiu Štítnickej doliny a obciam Honce, Rožňavské Bystré, Rakovnica. Je to juhovýchodná časť Štítnickej doliny. Teraz konkrétne porovnávam nárečové odlišnosti v Rakovnici a Rožňavskom Bystrom,“ spresnil. Rakovnicu navštevuje rád. Má tu veľa ochotných, milých a príjemných ľudí, ktorí mu radi pomáhajú v jeho práci. „Venujú mi veľa svojho času.“

Dozvedám sa od nich zaujímavé fakty, udalosti, zážitky“, podčiarkol. Zároveň je pravidelným prispievateľom do RON. Jemu patrí stránka V NAŠOM NÁREČÍ

Časť získaného materiálu má v súkromnom archíve, časť publikovanú a získané znalosti uplatní vo svojich písomných prácach počas štúdia na druhej vysokej škole - Univerzite Mateja Bella v Banskej Bystrici. Jeho krédom je zachovanie čo najpresnejšieho obrazu gemerského nárečia aj preto, lebo je to kultúrne dedičstvo regiónu i nás samých. V jeho zásluhnej práci mu držíme palce. I to naše rakovnické nárečie, ako jedno zo

súčastí gemerského nárečia, je uchovávané. Spoločne si ho chráňme! vysokocenným dedičstvom, ktoré máme, zveľaďujeme ho, používame,

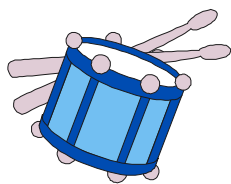
Pri kontrole správnosti v texte

Text a Foto: Dr. Jozef Sabo

Upresňovanie jazykových výrazov

UDALOSTI, NÁPADY, INFORMÁCIE, MYŠLIENKY, POSTREHY

pokračovanie zo str. 2

Veľmi to potrebovali

Občan obce nás informoval o krádeži, ktorá sa mu stala. Bola svojím spôsobom kuriózna. Páchatelia prepíli vysiacy zámok. Vlúpali sa do stodoly a zobrali (ukradli) starú motorku. Vidkami ešte poprehadzovali zvyšky starého sena. Hľadali ako zlatokopovia. Majiteľ v rozhovore s RON povedal, že keby ho bol niekto požiadal o motorku dal by mu ju zadarmo alebo za symbolickú cenu. Nebolo treba zbytočne robiť škodu. Veci sa dajú získať aj legálne.

Večné šteňatá

V obci máme raritu. Niektorí občania majú dlhodobu (stále) polročných psov. Zistili sme prečo. Za šteňatá netreba platiť.

Žeby

Kamaráti z mokrrej štvrte sa rozprávali o tom kto koľko vypije. Nakoniec vyhral Ďuro. Jeho kamarát skonštatoval: „On už toľko vypil, žeby sa aj mlynské koleso roztočilo“.

Kde ich majú

Rozprávali sa baby medzi sebou. Jedna z nich skonštatovala, že sú už staré. Na to druhá pohotovalo zareagovala. „Nie sme staré. Len už nevieme, kde máme rodné listy“.

Zaujímavé výroky

Nie je ten majster, čo začne, ale ten čo dokončí.

Kto malý dar neprijíma, väčšieho nie je hoden.

Sopečný prach

V apríli vybuchla sopka na Islande. Vplyvom poveternostných podmienok sa sopečný popol postupne šíril do Európy. Neobišiel ani Slovensko. V Rakovníci sme ho zaznamenali v čase od 18. 21. apríla a 10. mája.

Našťastie bol už dosť zriadený. Pri pozeraní voľným okom pôsobil ako sivá hmľa.

Za handry prsteň

Po prvej aj druhej svetovej vojne bol nedostatok tovaru. Zúžitkovalo sa všetko. V tej dobe boli známi tzv. handrári. Chodili po mestách, dedinách a vymieňali za staré handry iné veci. Podľa množstva handier dávali prsteň, náušnice, náhrdelníky, rôznu keramiku atď. Aj v Rakovníci bol veľmi známy zberateľ handier. Volali ho Huco. Príslovečná pre neho bola výzva „Tuli, tuli, koby randy buli“. Len čo to počuli malé dievčatá, hneď niečo zháňali za prstienok alebo náušnice.

Zloženie cirkevných funkcionárov v roku 2010

Zborovým kaplánom ECAV je Mgr. Ján Gallo. Cirkev má šesť presbyteriek: Helena Korintušová, ktorá je zároveň poddozorkyňa a kronikárka, Zuzana Parobeková, Zuzana Fabiánová, Zuzana Birková, Mária Popálená, Margita Kučerová.

Bude dobrá úroda?

Tento rok sa ukazovalo, že bude dobrá úroda ovocia. Jablone, čerešne, slivky, marhule, broskyne rozkvitli do plnej krásy. Vyzerali ako nevestičky vo svadobnom šate. Veľa kvetov by mohlo znamenať aj veľa ovocia.

Pribudla nová stránka

Stránku Maj Gemer poznáte veľmi dobre a často ju navštevujete. K staršej stránke www.dobos.revuca.net pribudla nová stránka www.majgemer.sk. Obe stránky vám dávame do

pozornosti. Svoje príspevky môžete posielat' na e-mail: odobos41@gmail.com.

Ohradené

Pri orechovej aleji vzniklo špeciálne oplatenie. Majiteľ (prenajímateľ) pozemkov oplatil pozemok ako pastvu pre kravy.

Hrmelo, blýskalo sa

Večer 5. mája sme zažili prvú, riadnu, jarnú búrku. Hrmelo a blýskalo sa. Samozrejme sa to neobišlo bez dažďa. Ten nielen začal, ale pokračoval aj nasledujúce dni. Nakoniec celý máj bol neobyčajne mokrý, upršaný.

Prileteli

Párik bocianov nás nesklamal. Priletel v piatok 7. mája. Ochránari i občania sú radi, lebo máme len jedno, jediné hniezdo.

Májovky

Sú to chutné huby. V oblube ich majú aj naši občania. Dokážu z nich pripraviť chutné jedlo. Tohto roku sa hodne vyskytli. Boli v záhradách, na lúkach, pod lesom.

Vatra mieru

Mládež obce oslávila 65. výročie ukončenia 2. svetovej vojny „Vatrou mieru“. Vatru postavili a slávnostne zapálili večer 8. mája. Za účasti asi 50 ľudí sa všetko vydarilo tak, ako má byť.

Potrebuju ihrisko

Naša mládež rada športuje.

Okrem futbalu si zahrá aj volejbal. Problémom je hracia plocha, ihrisko, kde by sa tento druh športu mohol realizovať. Ak by mali k dispozícii pozemok, aktívne sa do výstavby ihriska zapoja. Je na OZ do akej miery vyjde v ústrety mládeži. Možnosti by bolo - dvor bývalej materskej školy, časť futbalového ihriska a podobne.

Opravili

Náš kostol ECAV je už opravený. Poškodená strecha sa urobila ešte počas zimných mesiacov. V máji „výškari“ dali do poriadku aj poškodenú fasádu.

Zasadali

Členovia COOP Jednoty sa 21. mája zišli na výročnej schôdzi. Oboznámili sa s činnosťou, hospodárením, hospodárskymi výsledkami za rok 2009, zmenami v stanovách... Schôdzu viedol predseda dozorného výboru Ján Lindák. Počet členov je 13 a ešte pribudnú dvaja. Do pozornosti sa dalo väčšie využívanie členských kariet pri nákupe tovaru. Najbližšia predajňa je v Rožňave v budove nemocnice sv. Barbory. Budova Jednoty v obci je stále na predaj cca za 66 500 €. Najstarším žijúcim členom jednoty v obci je Ondrej Bradáč.

Pocestných víta Hostinec Mária

Foto Dr. Sabo

KOMUNÁLNE VOĽBY 2010

Čo občania potrebujú, očakávajú

Komunálne voľby, ktoré sa uskutočnia koncom roka sú už teraz v pozornosti občanov, politických strán, hnutí, nezávislých kandidátov. Uvažuje sa o návrhoch na starostu, poslancov. Najviac sú občania zvedaví na to, čo mienia kandidáti na obecné funkcie urobiť pre obec, občanov. Team spolupracovníkov RON sa pokúsil zhrnúť požiadavky a potreby občanov, ktoré vám predkladáme.

Realizácia vodovodu. Budovanie kanalizácie, rozšírenie ciest, stavba chodníkov, vytvorenie obecného námestia, obohatenie obce verejnou zeleňou (v lete fontány), viacej lavičiek na oddych, likvidácia našej najväčšej roklíny (z Hostinca ku ECAV kostolu), úprava potôčikov, regulácie, potreba parkoviska pred cintorínom, riešenie starého cintorína (zachovanie kamenných náhrobkov, sú historicky cenné), postavenie križa pre spomienku na Všetehsvätých. Vybudovanie turistickej cesty na Planinu s prístreškami. Hānclová dolina - stavba cesty, prístreškov, vodnej nádrže. Hasičská nádrž pri potoku, cesta do Mlyna, uvažovanie nad rybníkom, parkovisko, vytvorenie ešte jednej autobusovej zástavky na Hostinci. Smerové tabule, označenie budov, realizácie komunitného centra (bývalá materská škola) Turecká - Magdaléna spoločensko - športovo- kultúrny areál (prípadne ubytovne). Detské ihriská, dobudovanie futbalového ihriska, parkovisko, tribúna, volejbalové ihrisko, v zime klzisko. Rozvoj cestovného ruchu, cezhraničná spolupráca (Maďarsko, Poľsko, Česko atď.), kúpalisko, využitie lyžiarskych terénov, cyklodráhy, nadväznosť na turistické chodníky z Rudnej cez Rakovnicu až do Štítnika a podobne. Súčasťou obce by malo byť obecné múzeum, miestne rozhlasové a TV vysielanie (príjem v každom dome), rozšírenie Gotickej cesty o naše sakrálné pamiatky, priemyselná zóna, prestavba stredu obce (rozšírenie ciest a prestavba stredu so zachovaním existujúcich obývaných budov, regulácia hlavného potoka, lepšie využitie plochy na Piasku) pre všetkých občanov, vysoko aktuálnym riešením je cesta na „Povrazkoch“.

Samozrejmosťou je

maximálne využitie Územného plánu obce. Dobré je doplniť ho o ďalšie požiadavky a predstavy občanov. Uvažovať nad odstránením zadrôtovanej obce (uloženie káblov pod zem). Verejne sprístupniť internet (internetizácia obce). Dopravu (MHD) viacej presmerovať cez obec. Na túto oblasť sa viaže rozšírenie ciest, ktoré už nevyhovujú. V časti Hostinec vybudovať z oboch strán pri zástavke SAD betónové schody so zábradlím. Vytvoriť podmienky na priemyselnú zónu ako aj výstavbu napr. hotela, domu dôchodcov a podobne (obec má na to ideálne podmienky). Sústrediť sa na odstránenie rozdrobenosti pozemkov. Prvú možnosť obec a občania nevyužili (všetky náklady by boli hrazené z eurofondov). Bolo by dobre pokúsiť sa znovu uchádzať o sčelovanie cez eurofondy. Výhodné to bude pre všetkých majiteľov pozemkov.

Zaberania verejných pozemkov, uskladňovanie materiálov na verejných priestranstvách, čierne skládky a ďalšie pálčivé problémy riešiť jednoznačne. Na zvýšenie čistoty obce, preventívne predchádzaniu požiarov je potrebné uvažovať nad ekonomickými a ekologickými opatreniami. Ide o také otázky ako zberný dvor, drvič konárov (čiže zber a drvenie konárov), súkromné i obecné kompostovanie atď.

Treba mať na zreteli, že rozvíjať a rásť bude obec iba vtedy, ak sa väčšina občanov zapojí, rôznymi formami, do činnosti obce. Žiada sa viacej informácii i diskusií o zámeroch, plánoch, riešení, opatreniach v obci. Na prvom mieste by mala byť úspešná motivácia. Veď domy máme pekné, vymaľované, upravené dvory vyzdobené kvetmi. Predzáhradky ukážkové. Obdobne by mohli vyzeráť aj verejné priestranstvá a celá obec. Chcetonápady, predstavy väčšiny

občanov. Netreba sa hanbiť a siahnuť aj do minulosti. Niečo pekné, zaujímavé tu už bolo. Ak sa dá, treba tooživiť, inovovať.

Cieľom všetkého snaženia je spokojnosť ľudí a hrdosť na svoju obec. Najvyšším ocenením občanov je ich vďačnosť a to je vizitka všetkých volených funkcionárov.

Vo všeobecnosti predkladáme nápady, potreby. Prioritu si stanovujú noví funkcionári obce. Ich iniciatíve, zámerom sa medze nekladú.

Zaujímavým nápadom je vytvorenie Vodnej cesty. Ako ukazujú skúsenosti z iných obcí na Slovensku je to dobrá myšlienka. Obyčajne v spojení s partnerstvom MVO Ľudia a voda realizujú projekty Vodná cesta. Cieľom je zachytávať vodu z menších zdrojov. Vytvárať jazierka, kaskády. Skrášľovať a zatraktívňovať prostredie. Je to možné na našich menších prítokoch, ale aj samotnom potoku. S tým súvisí aj oživenie studničiek. Naši ochranári už vedú ako na to.

Predstavy o tom čo potrebujeme sú bohaté, idealistické. Treba povedať, že za jedno volebné obdobie nie je ich možné naplniť. Všetko je viazané na finančné prostriedky i čas. Starosta obce, poslanci, ale aj všetci občania majú možnosť sa zamyslieť na vytvorení reálnych priorit a tie postupne naplňovať v závislosti od dostupných zdrojov obce. Je potrebné, aby vedenie obce aktualizovalo Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, od ktorého sa budú odvíjať jednotlivé kroky k postupnému naplneniu predstáv občanov vytvorením takej obce, ktorá by bola prítiahľivá nielen pre nás, ale aj návštevníkov obce, turistov ... - js -

Zrenovovaný obecný klub

Foto: Dr. Sabo

TRADÍCIE

Stavanie májov patrí medzi krásne zvyky

Sladký mesiac máj vždy robil svojej povesti skutočne česť. Na jar sa prebudila príroda a s ňou aj my. Odrazu sa každý cítil akosi lepšie a vďaka jarnej nálade pôsobili ľudia ako znovuzrodení.

Človek, ako súčasť prírody, sa tešil s jej prejavmi a reagoval na ňu piesňami, zvykosloviami a zvláštnymi slovami, ktoré vo svojom chotári zneli krásou ako jagavé perly na zelenej pažiti. A dôvod na radosť ukrývali perly v sebe, len mať chuť ich zdvihnúť, ohriať v dlani a otvoriť srdce tým, s ktorými denne prichádzame do kontaktu a prežívame všedné dni.

Stredoškólači zmaturovali, urobili záverečné skúšky teoretické i praktické a s vysokoškólakmi sme sa tešili z každej urobenej skúšky a držali im palce. Pocit spolupatričnosti je stále dôvodom na radosť.

Osobitnou kategóriou je láska - všetky jej podoby. Tá však nerobí iba radosť, tá je obrazom celej škály bytia - preto je tak veľa ľúbostných a tak krásnych piesní.

Pre veky budúce priniesli odkaz radosti i Turíce. Sviatky svätodušne spájajú sa u nás so zvykom stavania májov ako posla jarnej radosti. Stavanie májov patrilo medzi tie krajšie zvyky. Postavený máj, do dvora milovanej, dával vedieť všetkým v dedine, že tu býva dievča súce na

v y d a j . Predzvest' novej rodiny, nového života. Tak ako víťanie jara - s a d e n i a a z a k l a d a n i a novej úrody.

M á j bol najprv symbolom prejavu úcty, žičlivosti a lásky medzi ľ u d' m i a ž neskôr sa stal i s y m b o l o m lásky chlapca k dievčine. Pre

našich predkov Turíce boli predovšetkým sviatky svätodušné-prvá a druhá slávnosť svätodušná, zoslanie Ducha svätého na Zem. Prvky hmotnej kultúry predkov sa snažíme zachovať i v našej obci. Do dňa zdobeného májom i pekným želaním pripomínáme zvyk prejavu lásky chlapca k dievčine nasledovne:

Sedem týždňov po Veľkej noci,
Turíce sa dostali k moci.

Sviatky svätodušné, pri ktorých jar už neusne a plnú náruč roztvorí pre srdcia čisté.

Bohaté máje

Foto na str.: Dr. Sabo

Symbolom turičným, biela breza bola, mája dostala každá rúča deva.

Mládenci za noci pod oknom sa zišli, niekedy i jedličku postaviť prišli.

To už bola známosť vážna.

Posadali pod kmeň a krásne zaspievali, od gazdinej výslužku čakali.

Chlapcova mať pantle nakúpila, by sa breza či jedľa vyzdobila.

A dievčiny?

Pierka vili z rozmarínu, z pucpánu, hantúšošky vyšívali 12 do tuctu.

Dievkina mať kuchen piekla, pierko naňho položila i vreckovky štyri.

Mládencom sa odvd'ačili.

I páleného ponúkli, hrdlá pomastili

A dedinou krásne tóny ľúbosti zneli.

V každom dome s dievkou rušnú noc čakali.

Pri stavaní májov si často, my postarší, zaspomíname na svoju mladosť. Každý ňou prešiel a má vlastnú skúsenosť. I mladších to čaká, keď zachováme tradície.

Postavené máje oživil domy

Mgr. Mária Sabová

Z ČINNOSTI BANÍCKEHO SPOLKU

Celá história obce je v spojení s baníctvom

Štvrtok (29. apríl) v popoludňajších hodinách patrilo členom Banického spolku v Rakovnici. Zišli sa na výročnej členskej schôdzi, ktorá sa konala v budove bývalej materskej školy.

Schôdzu otvoril predseda spolku Ján Lindák. Privítal vzácných hostí Ing. Arpáda Kavečankyho predsedu banického spolku Bratstvo z Rožňavy, podpredseda spolku Ing. Dušana Oravca, Ph.D., bývalého riaditeľa závodu Nižná Slaná, RNDr. Ondreja Rozložníka člena spolku, Ing. Ondreja Lorka starostu obce Rakovnica.

Po úvodnom slove všetci prítomní vzdali hold bývalému členovi Ondrejovi Genčiovi minútou ticha. Následne predseda spolku oboznámil členov s obsahom správy o činnosti banického spolku a správou o hospodárení.

Diskusia bola bohatá a zaujímavá. Prvý vystúpil Ing. A. Kavečanky. Stručne a vecne zhodnotil minulý rok z pohľadu banického spolku Bratstvo. Pripomenul, že spolok oslávil 10. výročie svojej existencie. „Spolok odviezol dobrú robotu aj tým, že upevnil myšlienku vzdávania holdu baníctvu. Z jeho významom zoznamoval mladšie generácie a pevne utužoval tradície baníckych spolkom v

Kolektívne foto pre spomienku

okrese,“ zdôraznil. Prítomných oboznámil s akciami, ktoré budú tohto roku a na budúci rok.

Zaujímavá bola prezentácia Dr. O. Rozložníka, ktorý premietol fotografie zašlej slávy baníctva v okrese a širšom okolí. Svojimi komentármi oživil spomienky baníkov, ktorí sa na niektorých fotografiách aj spoznali.

Ing. D. Oravec, Ph.D. priblížil historický vývoj baníctva v Spišsko-Gemerskej oblasti a v Rakovnici. „Baníctvo je také staré, že podľa dokladov existovalo 3000 rokov pred narodením Krista“, podčiarkol. Postupne prechádzal významnými medzníkmi rozvoja baníctva, baníckych miest. Upozornil aj na celosvetovo významné osobnosti spojené s baníctvom. V histórii Spišsko - Gemerské Rudohorie bolo „Železným srdcom Európy“ a aj preto všetci baníci môžu byť hrdí na svoju minulosť. Podrobnejšie rozviedol spojenie histórie obce Rakovnica s baníctvom. „Keby nebolo baníctva, ani obec by sa nerozvinula“ - dodal.

Po plodnej diskusii a množstve zaujímavých informácií sa podával banícky guláš a občerstvenie. Guláš tradične pripravil gulášmajster Milan Hlaváč.

Žiada sa pripomenúť, že náš banícky spolok svoje poslanie plní tak ako sa patrí. Okrem iného váži si každého člena. Dôkazom toho je sledovanie životných jubileí členov a ich ocenenie. Na tejto schôdzi si pripomenuli 60tú narodeninu svojho člena Vladimíra Žúdela. Za zmienku stojí aj to, že na schôdzi bol Peter Bradáč najstarší muž, baník, občan obce, verný a oddaný člen banického spolku.

Aj naši chlapi boli baníci

Foto: súkromný archív

VOĽBY DO NRSR V OBCI

Výsledok hlasovania vo voľbách do NRSR 12. júna 2010 v Rakovníci

Okrsková volebná komisia zistila tieto výsledky:

Počet voličov zapísaných v zozname:	508
Počet voličov zúčastnených na voľbách:	274
Počet odovzdaných obálok:	274
Počet platných hlasov:	270
Počet neplatných hlasov:	4

Počet platných hlasov odovzdaných pre každú stranu:

1. EDS	0
2. Únia - Strana pre Slovensko	1
3. Strana rómskej koalície	0
4. Paliho Kapurková, veselá politická strana	6
5. SaS	22
6. SĎP	11
7. SMK	0
8. ĽS-HZDS	17
9. KSS	3
10. SNS	19
11. Nová demokracia	2
12. ZRS	6
13. KDH	1
14. Ľudová strana Naše Slovensko	20
15. SDKÚ-DS	37
16. AZEN	0
17. Smer-SD	116
18. Most-Híd	9

Volili starší ...

... i mladší

Foto na str.: Dr. Sabo

SPOLOČENSKÁ KRONIKA, Z DOMÁCEHO SLOVNÍKA

Vodovod v obci bude

Ministerstvo životného prostredia SR rozhodlo o chválení Žiadosti o nenávratný finančný príspevok z operačného programu Životné prostredie Operačný cieľ 1.1 Zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou z verejných vodovodov z fondov Európskeho spoločenstva.

Žiadosť s názvom Rakovnica-vodovod, žiadateľa Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a. s. v Košiciach **schválil**.

Schválená výška nenávratného finančného príspevku je 1 674 331 , 23 € z celkových oprávnených výdavkov na realizáciu projektu.

Získaním finančných prostriedkov sa zrealizuje vodovod v obci Rakovnica. Pravdepodobne ukončenie vodovodu by mohlo byť v roku 2011.

Ing. Ondrej Lorko
starosta obce

SPOLOČENSKÁ KRONIKA

Oslava životných jubileí

Zuzana Lindáková	80 rokov	* júl
Zuzana Parobeková	70 rokov	* júl
Ladislav Lešták	65 rokov	* jún
Rozália Miškovičová		* august
Ján Lindák	60 rokov	* august

Jubilantom blahoželáme

Narodili sa

V roku 2009
Matúš Vilim * 10. 07. 2009

V roku 2010
Tamara Hlaváčová * 04. 05. 2010
Leonardo Lányi * 21. 05. 2010
Sofia Hudecová * 12. 06. 2010
Filip Lešták * 04. 07. 2010
Ľuboš Lešták * 04. 07. 2010

Srdečne gratulujeme

Rozlúčili sme sa

Žofia Pástorová (Birková) † 20. 05. 2010
66 ročná

Pozostalým vyjadrujeme úprimnú sústrasť

Z domáceho slovníka

Rakovnické nárečie	
hintaška	- hojdačka
hällboký	- hlboký
hniazdo	- hniezdo
hálen	- navozené kamene z bani hromada + hlušina
hosuntrágle	- traky na nohavice
hlädidlo	- zrkadlo
hlädí	- pozerá
herdia	- hrdé, pekné
húžvat	- mačkať napr. papier
hrudy	- prsia ale aj hrudy napr. syra alebo hrudy zeminy na poli
hviazda	- hviezda
hvara	- hora, les
hätizák	- ruksak
hlädat	- hľadať
hurka	- jaternica
hokerlik	- malá drevená stolička
hlavnica	- podhlavník
hantúch	- uterák
hantúšoška	- vreckovka
hantúška	- šatka na hlavu
hrenšok	- hrnček
hrenok	- hrniec
hrubá žena	- žena v inom stave (tehotná)
hubla	- z dreva prípravok na rezanie kapusty
huroška	- hovorilo sa malej baterke na svietenie
veršok	- vrch
vycifrovaný	- vyobliekaný, vyfešákováný
váza	- bola váza na kvety ale aj spojnica na bicykli medzi sedlom a riaditkami „pod zoberem ťa na vázu“
vajlink	- plechová nádoba na umývanie riadu
vopchaj	- strč
vaz	- drevený voz
vešiar	- večer
Zbiera: Emil Koltáš	

V NAŠOM NÁREČÍ

Z Ľudovej kuchyne IV

Štälová omáčka (zós)

Dostacijä: štäl, hlatká múka, mliako, voda, mas.

F tichto predvojnovich rokoch to tak bulo zós. Ta, už mat tak pódali omáčka. Peršia sä dalo varit, to okremä varial sä štäl, nakrájáni. To sä len kus povarial, bo to mäkia, sä scedelo a potom zátrepku peršia dali (múku dali do mliaka, rostrepali a viläli), a tak záprašku. Lebo bi bulo sä mliako, kim zovrülo, ta bi bulo vikipälo! Ta sä zápraška urobela, ale tam sä nedali niš, len sä múka na masti opekla, tak doružova. To musela sä zalät, ak sä upraželo, vodó, a prevarit.

Lokšová polievka

Dostacijä: hlatká múka, mas, rosca, sol, šesnok, paprika, voda.

Ta neviem, tú lokšovú polievku ši si napíšete. Tia lokše, to sä urobeli z múki a sol kus sä dala do toho, uhnetlo sä cestó, rozváľkalo sä a upeklo na špárovni, no. A potom sä natrülo, našúchalo sä zo šesnokom a to takia bulo tvrďia. A to sä polámalo a zápraška sä urobela. Ako sa pripravila zápraška? Ta z múki a z masti. A do toho sä dala kus rosca a dala sä sol a paprika, no. A to sä zalälo vodó potom, tá zápraška. No a potom sä to tak do té polievki polámali tia lokše. A to tak zmäkli f té polievke. Mojä mat to fše vareli tú lokšovú polievku. Sä dobre pamätám. A tak zmo jü mali radi!

Viprážäňia pirohi s tvarohom (makom, orechami)

Dostacijä: múka grízová (teráz sä už s polohrubé robi), vajcä, drožde, maslo, smetanka, rum, tvaroh (alebo mak, orechi), mas, práškovi cukor.

Ta to sä urobelo takia cestó ako na pankúški. No ta tam sä dali múka, vajcä, kus drožde, maslo, aj smetanka a rum. A to sä takia dobre mäkia cestó spravalo, rozváľkalo sä a narezali sä kocki a póneli sä s tvarohom (makom, orechami). A potom sä viprážäli na masti. A pocukroveli po verchu

práškovim cukrom. No to buli viprážäňia. S tvarohom buli barz dobria.

Ako sa voľakedy naplňalo cestó a vykrajovali pirohy? Jä tak som videla pri maťeri: mojä mat si zakaždím prehli len takü šírku, abi im bulo dobre. Nakládli si tuto (na spodňia cestó) pónäcini, takto od sebä, prehli cestó na tom a ostrohó vikrajovali. A to, šva ako povikrajovali dookola, ta to z verchniho cesta dali häť a spodňia cestó si virovnali (ostrohó). A tak prehnüli (znova), druhí šor. No, lebo to velikia bulo vivalkaňia cestó.

Šesnoková omáčka (zós)

Dostacijä: šesnok, mas, hlatká múka, voda, mliako, ocet.

To urobeli záprašku, zahusteli tak už hustejšia, abi to bula omáčka (nedali telo vodu ako do zápraški, šva sä dá do polievki). A kus naläli mliako, ale nevelé, len kus. A šesnok nakrájáli. A tak ho poreselovali nadrobno, abi büľ dnu, f tom (= v zápraške, aby dobre pustil šťavu). Naläl sä ocet, ak sä uvarelo. A to zmo furt jedávali v neďehu gu varenimu mäsu: vibräli s polievki mäso, hovädzia, a gu tomu sä táto omáčka jedla a chleba! Sä nevivärälo! To dobria!

Sira s kozäciho mliaka

Ako sa vyrába syr z kozieho mlieka? No, mliako sä dá zohräť na tak tricäťpäť stupne. A kläk sä naléje. Ak už octaví sä a kläk sä naléje, ta tot kläk stähne to mliako na takia hustäia ako kočonina, no. A potom sä rukami dáva dovedna, abi sä urobela hrutka. Dovedna sä to dáva, na edon bok rajnice. A tá hrutka sä urobí, potom sä precedí do servitki plätňané a otkvapkat sä nahä.

Z Ľudovej kuchyne III

Vysvetlivky k textu:

Na uľahčenie čitateľnosti textu som sa v spolupráci s dialektológom rozhodol pre zjednodušenie zápisu, konkrétne o nepoužívanie asimilácie (spodobovania) na konci slov, ani splývania spoluhlások na šviku dvoch slov, ponechávam ich teda v spisovnej podobe, napr. *dat mliako* (dať mlieko) namiesto reálne vysloveného *dad mliako*, *tak nám* namiesto *tag nám*, *koď som*, *kus nahám* namiesto *ko com*, *kuz nahám*, *bvab* namiesto *bvap* (fazuľa) a pod.

Spodobovanie a splývanie spoluhlások však naďalej zachovávam na začiatku a vnútri slov, napr. *hlatká*, *rostrepat*, *ftodi* a tiež pri písaní predložiek *s, z, so, zo, v, f*, napr. *s nich*, *so mnó*, *fne*, *s nima* (ale aj *z mastó*, *z vodó* a pod.), keďže v tomto prípade ide najmä pred osobnými zámenami o svojské tvary charakterizujúce gemerské nárečia (v niektorých slov. nárečiach sú totiž aj tvary *z nich*, *v nej* tak aj v spis. výslovnosti, *zo mnu*, *z nima* tak napr. vo východoslov. *n á r e č i a c h*).

Zachovávam tieto znaky nárečového zápisu: nepoužívam literu (grafému) „j“, nahrádzam ju literou „i“, napr. *kim*, *midlo*; mäkčeň zapisujem všade tam, kde sa vyskytuje, napr. *tia*, *maťerä*, ak pri spoluhláske mäkčeň chýba, výslovnosť je tvrdá, napr. *nesla*, *den*. Ponechávam zapisovanie hlások *ch*, *dz*, *dž* používaných v čitateľskom prepise. Kolísavú výslovnosť *u/v* v slovách ako *d'iauka*, *polievka* zapisujem ako *v*, pretože sa domnievam, že táto výslovnosť je bližšia viac k pernozubnému *v* ako k obojpernému *u*. Niektoré opakovania (slov, textu), kazy reči či odbočenia od témy som do textu neumiestnil.

Texty sú čiastočne upravované, z dôvodu zachovania postupnosti pri príprave jedál. Snažil som sa však nezasahovať do prirodzeného slovosledu.

V zátvorkách sú doplňujúce či upresňujúce informácie od informátorky, príp. ďalší nárečový variant slova, ak je slovo v zátvorke zapísané bez kurzívy, ide o doplnenie informácií zapisovateľom, pre lepšiu orientáciu v texte.

Podčiarknutý znak *ä* znamená široké *ä* s dĺžnom, napr. *porädok*.

Rozprávala p. Zuzana Birková, 70-ročná rodáčka z obce Rakovnica.

Mgr. Gabriel Rožai

Z HISTÓRIE BANÍCTVA

Tvorili históriu baníctva

V živote je veľa vecí, ktoré sú ťažko porovnateľné a predsa sú spôsoby ako sa dajú porovnať. Je možné z baníckeho hľadiska porovnať aj Banskú Štiavnicu a Rakovnicu.

V Banskej Štiavnici vznikla v roku 1762 Banská akadémia prvá banícka vysoká škola na svete (založená cisárovnou Rakúsko - Uhorská Máriou Teréziou). Tu boli vyškolení tisíce banských technikov a banských inžinierov z celého sveta.

Rudník a Malý Vrch), Ruman Gejza (baňa Sadlovský), Kotrčka Ján (baňa Štefan), Grančák Štefan (baňa Nižná Slaná), Ing. Beličák Emilián - 80 ročný žije v Rožňave.

Po baníckej škole v Banskej Štiavnici bola založená Banícka a geologická škola v Spišskej Novej Vsi. Tu skončili: Ondrej Žúdel na Hroboch (zomrel 64 ročný, pochovaný je v Rakovnici), RNDr. Ján Pástor ml. u Sedláka - 71 ročný žije v Banskej

bývalý Minister životného prostredia v Bratislave - zomrel.

Nemali by sme na nich zabudnúť. Oni tiež tvorili históriu baníctva. Pripomínajme si ich. Baníctvo bola práca, chlieb, obživa, rozvoj obce Rakovnica i celého okresu.

Platí pravidlo „Kto si minulosť neváža budúcnosť si nezaslúži“. Chovajme sa podľa toho.

Prof. Ján Fabián

Tu sú i naši baníci

Tu na Banskej škole v Banskej Štiavnici boli vyškolení ako „banskí hutmani“ aj siedmi naši spoluobčania z Rakovnice po II. svetovej vojne. Sú to: Július Gonos u Rótha (nežije), Ján Hencel (nežije), Ing. Ladislav Sedlák (nežije), Ing. Ondrej Popálený 79 ročný žije v Příbrami v Čechách, Ján Pástor u Bradáše 83 ročný žije u dcéry v Košiciach (priženil sa do Rožňavského Bystrého), Ján Molnár u Husáre 68 ročný žije v Rakovnici, Ján Pástor u Karele (nežije).

To sú naši absolventi v Banskej Štiavnici z Rakovnice. Vážme si ich. Povzniesli baníctvo v Rožňavskom okrese (Baňa - Rožňavské Bystré, úsek Mier - Mních Rakovnica, úsek Rudník, úsek Sadlovský a úsek Bernardy). Ale aj z okolia Rožňavy boli ďalší „hutmani“ čo končili štúdiá v Banskej Štiavnici. Spomeniem ich: Trunko Ľudovít (vedúci bane Mier - Mních), Palička Alexander (baňa Rudník), Lapšanský Eugen (baňa

Bystrici, Ing. Štefan Molčík - riaditeľ Geologického prieskumu v Rožňave žije v Rožňave, Ing. Jozef Zlocha -

Kamaráti

Spomienka na banícke rekordy

Foto na str.: súkromný archív

MDD

Každým rokom Deň detí prináša niečo nové, zaujímavé, úžasné

Plagáty boli rozvešané. Rozhlas oznámil, že bude Deň detí. Po minuloročnej akcii všetci očakávali čo bude teraz.

Oznam napovedala čitateľov viedol k Harrymu Potterovi. V sobotu 5. júna na desiatu hodinu sa schádzali deti s rodičmi alebo staršími súrodencami do bývalej materskej školy.

Vstup do sveta kúziel

Už z ďaleka ich vítal „Rokfort“ a čarodejnice na metle. V očakávaní výborného zážitku vchádzali do budovy. Prvá bola prezentácia a získanie „indexu“. Už po prvých krokoch sa dostali k čarovnému klobúku, ktorý ich rozdelil do skupín.

Ďalšia cesta viedla k „Veštici“. Kým sa niečo dozvedeli, museli pre to aj niečo urobiť. Preberanie a triedenie kopy, v ktorej bola ryža, fazuľa a kukurica chvíľu trvalo. No odmena bola sladká. „Dalo nám to zabráť,“ konštatovali poniektorí.

I „Klubovňa“ bola zaujímavá. V nej sa tvorilo. Kolektívne kreslili, maľovali. Že čo? No predsa víťaznú vlajku. „Maľovanie nás potešilo,“ nezabudli sa pochváliť.

Cesta nekončila. Pokračovala s úť a ž o u „Metlobalom“. Dať prútenou metlou do malej bránky ľahkú loptičku? No neviem, neviem. Priznávame sa. Skúsili sme to. Nebolo to ľahké. Naše deti boli šikovné a dokázali to. „Prvýkrát som netrafil, ale potom hej,“ priznal sa jeden z účastníkov. Že toho už bolo dosť? Pozor! Nekončíme! Sme ešte len v dobrej polovici. A čo takto „Ochrana proti čiernej mági“? Tu si deti na vlastnej koži vyskúšali, že palička je kúzelná. Často znelo slovo „Preparo“. Bolo nielen kúzelné, ale aj účinkovalo, f u n g o v a l o !

Aj „Zakázaný les“ očaril. Tmavý, hustý. Len slabé červené svetielko ukazovalo, kde sa deti nachádzali. Zvládli to. Zážitky sa hromadili. Už aj hľad sa ozýval. Dobré urobil. Pozvanie do jedálne len potvrdilo, že sa ani na to nezabudlo. Chutili špekáčky i výborná limonáda. Zábava pokračovala. Nasledovali športové hry, diskotéka. Aj počasie deťom prišlo. Pekný slnečný deň

Čarodejnice z Rokfortu

mnohých vylákal von. Hojdačky fungovali, aj malá prechádzka potešila.

Každým rokom Deň detí má stúpajúcu tendenciu robiť niečo nové, zaujímavé, úžasné. Klub mladých v Rakovnici má tvorivý team. V spolupráci s obcou, zamestnancami obce dokázali deťom dať nezabudnuteľné zážitky. V akcii im pomohli aj sponzori.

Vďaka všetkým akcia kulminovala do finále. Na jej konci bola radosť, úsmev, potešenie, skvelé zážitky a nádherné spomienky.

Text a foto: Dr. Jozef Sabo

Tešili sa deti i dospelí